

ELEŞTİRİ SEKÜLER MİDİR?

Küfre girme, İncinme ve İfade Özgürlüğü

Talal Asad

Türkiyeli okurun yakından tanıdığı Talal Asad 60'lardan beri Antropolojide her biri çığır açan çalışmalarıyla biliniyor: *Antropoloji ve Sömürgecilik* (Ütopya, 2008) derlemesi, *Sekülerliğin Biçimleri* (Metis, 2007), *Dinin Soykütükleri* (Metis, 2015) ve *İntihar Eylemleri* (Eskiyeşi, 2012). Modernliğin antropolojisini yapan Asad, antropolojinin araçlarını Batı'yı çalışmak için kullanır. Sekülerizm, acı, şiddet, beden ve hukuk üzerine yoğunlaşan Asad'ın çalışmaları modernliğin kurucu kavramlarının evrenselliğini yapısöküme uğratar, tarihselleştirir ve iktidar ilişkilerini açığa çıkarır. Babası Muhammed Esed üzerine yazdığı bir makalesi *Umran* dergisinin Ağustos 2012 sayısında okunabilir.

Judith Butler

1990'da yayınladığı *Cinsiyet Belası*'yla (Metis, 2008) toplumsal cinsiyet çalışmaları alanını temelden dönüştürmüş, Türkçe'de birçok eseri bulunan feminist bir filozof. 11 Eylül sonrası dönemde savaş ve yas meseleleri üzerine yazdı. Son kitabında Filistin sorununa eğilen Butler, siyonizmin ahlak nokta-i nazarından bir eleştirisini sunar.

Saba Mahmood

Berkeley Üniversitesi Antropoloji bölümünde ders vermektedir. 2005'te yayınladığı, yayınevimizce yakında basılacak *Takva Siyaseti* kitabıyla İslamcılık çalışmalarında bir devrim yaratmış, kitabı Amerikan akademisinde son 10 yılın en çok konuşulan eserlerinden biri olmuştur. Şimdilerde Mısır üzerinden Arap Baharı, hoşgörü kavramı ve Kıpti Kilisesi üzerine yazıyor.

Wendy Brown

Berkeley Üniversitesi Siyaset Bilimi'nde ders vermektedir. Siyaset bilimi alanına yaptığı kavramsal çalışmalarla egemenlik, gelenek, hoşgörü ve demokrasi tartışmalarında en sıradan detayları didikleterek meseleyi yeniden düşündüren bir isim. Türkçe'de *Tarihten Çıkan Siyaset* (Metis, 2010) ve *Yükselen Duvarlar, Zayıflayan Egemenlik* (Metis, 2011) kitaplarıyla tanınan Brown, günümüzün önde gelen siyaset filozoflarından..

Talal ASAD - Judith BUTLER
Saba MAHMOOD - Wendy BROWN

ELEŞTİRİ SEKÜLER MİDİR?

Küfre girme, İncinme ve İfade Özgürlüğü

Türkçesi: Mehmet Fahrettin Biçici

açılımkıtap

alemdar mah. çatalçeşme sok.
defne han no:27/15 çağaloğlu fatih-istanbul
tel: 0212 520 98 90
www.acilimkitap.com - bilgi@acilimkitap.com
yayınevi sertifika no: 22787

eleştiri seküler midir?:

küfre girme, incinme ve ifade özgürlüğü
talal asad - judith butler - saba mahmood - wendy brown

is critique secular?: blasphemy, injury, and free speech/2009/
the townsend center for the humanities, university of california press/berkeley
2013'de yeni bir takdimle fordham university press'den basılmıştır.

açılımkıtap: 85**1:1 atlas dizisi: 9****dizi editörü:** selim karlıtekin**yayına hazırlayanlar:** uğur gezen-erkal ünal**son okuma:** alperen gençosmanoğlu**isbn: 978-9944-105-80-4****birinci baskı: mart 2015****kapak:** tekin öztürk**içdüzen:** pınar**baskı-cilt:** step ajans rek. mat. tan. ve org. ltd.şti.
göztepe mh. bosna cd. no:11 34200 bağcılar-istanbul
tel: 0212 446 88 46 stepajans@gmail.com
matbaa sertifika no: 12266**açılımkıtap** pınar yayınları tic. ve san. a.ş'nin tescilli markasıdır.

İçindekiler

2013 Baskısına Takdim Wendy Brown, Judith Butler, Saba Mahmood	7
Wendy Brown Giriş	23
Talal Asad İfade Özgürlüğü, Küfre girme ve Seküler Eleştirelilik.....	37
Saba Mahmood Dinî Akıl ve Seküler Duygulanım: Mukayese Kabul Etmez bir Bölünme mi?.....	81
Judith Butler Eleştirinin Hassasiyeti: Asad ve Mahmood'a Cevap	117
Talal Asad Judith Butler'a Cevap	155
Saba Mahmood Judith Butler'a Cevap	165

2013 Baskısına Takdim

Wendy Brown, Judith Butler, Saba Mahmood

Kitabın ilk yayınlanışının ardından kimi okuyucularımız “Eleştiri Seküler midir?” sorusuna neden daha doğrudan bir yanıt vermediğimizi sordular. Kitabın başlığındaki maksat, her şeyden önce seküler dünya görüşünün dini dünya görüşünden tamamen farklı olduğu iddiasını sorgulamak, her ikisinin de telif edilemez¹, ayrı epistemolojilere sahip olduğunu göstermekti. Buna ilaveten bu başlıkla, eleştirinin zaruri olarak seküler bir karakter arz ettiği zannına meydan okuyup, bu tezin aksine, sekülerizmin bizzatı kendisinin -değişmez bir biçimde dogmatik olduğu düşünülen dini ortodoksiden farklı olarak- eleştirinin ve öz-eleştirinin koşulunu oluşturduğunu söylemekti. Elinizdeki kitap bu iki varsayımın² tabiatını kavramaya çalışır,

-
- 1 Metin içerisinde ‘mukayese edilemezlik’ ya da ‘telif edilemezlik’ diye tercüme olunan ifade *incommensurability*, iki farklı gramere sahip ifadenin, ya da aynı ölçü birimleriyle ölçülemez iki büyüklüğün, olgunun varlığını hem tanımlar hem de bunlar tek bir ölçüde, tek bir anlam uzayında bir araya getiremeyeceğini anlatır. Bu ‘mukayese edilemez’ unsurların arasında doğruluk/yanlışlık ilişkisi yoktur. Farklı kurallara, epistemik kökenlere isnat ettiklerinden ortak bir durum belirtmezler. (ç.n.)
 - 2 Yazarlar metin boyunca *assumption* değil de *presumption* kelimesini kullanıyor. Varsayımından farklı olarak, *presume* edilen şeyin test edilmeden hakikat değeri taşıdığı, neredeyse tabii bir haklılık arz ettiği belirtilir. Hukukta ise karşılığı ‘karine’, *makul* başka bir alternatifin olmadığı durumlarda alınan tavra işaret eder. Bir diğer anlamı da ‘küstahlık’tır, kişi-

sekülerizmin işleyişi bağlamında bunlardan neşet eden etkiler -hem ürettikleri hem de dışladıkları- üzerine kafa yorar.

Eleştirinin sekülerliği varsayımından yapılan bir çıkarım, hem sekülerizmin bir nesnenin veya düşünme tarzının faal eleştirisini yapmasına, hem de entelektüel konuların eleştiriye maruz bırakıldıkları atmosferin yaratımına olanak sağlar. Bunun yanı sıra varsayım, her iki terimin *-eleştiri* ve *sekülerizm- a priori* olarak, evrensel, tikel tarihler ve kültürlerden bağımsız biçimde söylemsel olarak teşkil edilmesine bağlıdır. Dinin karşıtı olarak tezahür eden sekülerizmin, inanç ve bağlılığa karşıt olarak akıl ve nesnellik tarafından yapılandırıldığı iddia edilebilir. Ortodoksinin, dogmatizmin veya köktencililiğin karşıtı olarak eleştiri, iman ya da sadakatten ziyade şeffaflık ve akliliğe bağlılıkla yapılandırılır. Gayri tarihsel ve a priori kategoriler üzerine dayanan bilindik hikayeye göre kurucu karşıtlıklardan müteşekkil birbiriyle ilintili bir diziye işaret eder: sekülerizmin, eleştiri-ortodoksi, akıl-inanç, muhakeme gücü-itaat, hakikat-iman, şeffaflık-opaklık. Bu bağlantılı karşıtlıklar üzerinden seküler toplum ve özneler, kendilerini akla ve düşünümSELLİĞE bağlı bilirler. Ve muhtemelen hepsinden önemlisi bu söylemle, sekülerizmin kendisi, “dini” olanın eylemlerinin ve tepkilerinin çerçevesi ve yorumlandığı imtiyazlı bakış açısı olur.

Çağdaş sekülerizm söylemine hükmeden bu düsturların birçok mühim epistemolojik ve siyasi neticeleri var ve bu kitapta bunlardan bir kaçına eğileceğiz. Öncelikle, bir tür sekülerizm kavramsallaştırmasının Batı kimliği (liberal, demokrat, hoşgörülü, eleştirel) için, muhayyel ötekisine (tarihin bu noktasında İslam ile emsalleşmiştir) karşıt olarak, ne kadar merkezi olduğunu göstereceğiz. Mevzubahis karşıtlığın bugünkü kullanımını, İslam’ın yekpare ve parodik bir tarifini hem üretir hem de böyle bir tarifi varlığına dayanır. Bu karşıtlık aynı zamanda

nin sınırları aşarak kendi doğrusunu dayatması anlamındadır. Yazarlar tüm bu semantik hatları ima eder tarzda kelimeyi kullanıyor. Tam bir Türkçe çevirisi olmadığından *varsayım*’ı kullandık. Küstahlık anlamında kullanıldığı yerlerde ise bu kullanımı tercih ettik. köşeli parantez içinde belirtildi. (ç.n.)

Batılı seküler toplumların belli düşünömsellik ve kendini tanıma türlerine (bu karşıtlığın üzerine kurulu olduğu yapının altını oyan ve dolayısıyla karşıtlığı zayıflatan düşünüm türleri) erişimini engeller. Bu amaçla, kitaptaki yazılar seküler-akıl-eleştiri-Batı ve dini-akıl dışı-köktenci-İslam/Dođu metonimik çağrışım zincirlerini istikrarsızlaştırmayı ve bunların tam da ikili karşıtlıklar olarak statülerinin istikrarını bozmayı amaçlar. Hem bu söylemsel düzenin kimi problematik uzanımları üzerine tefekkür etmeyi, hem de eleştirinin eleştirel düşünöme maruz bırakıldığında açığa çıkan imkanları yeniden düşünmek amacındayız. Böylece eleştirelin yeni bir işleyişiyle beraber dini ve seküler arasındaki ikili karşıtlığı aşan soykütöksel bir anlayış biçimini takdim etmek istiyoruz.

İkinci olarak, buradaki tartışmalarımızda standart normatif sekülerizm tarifini (din bahsinde devletin tarafsızlığı ilkesi; ek olarak, devlet ve kilisenin, din ve yasanın, kiliseye ait olanla siyasi erke ait olanın açıkça ayrışması) sorgulamanın peşindeyiz. Genelde sekülerizm, dinin yapı ve anlamını tanımlama, dönüştürme veya oluşturma olarak değil de yalnızca dinin aleniliğini ve yayılımını sınırlamak, onu şahsi alanda tutmak olarak anlaşılıyor. Bir başka deyişle, sekülerizm umumen insan hayatının a priori unsurları olarak görölen şeyleri -kamusal, özel, dini, siyasi- örgütleyen yapı olarak görölüyor. Halbuki sekülerizm tam da iktidarın, bu farklı alanları (sadece onların sınırlarını değil) üreten ve bunları bir içerikle donatan söylemsel işlemidir. Dahası, sekülerizmin bilindik tarifi son derece normatiftir: tüm devlet ve toplumların bir yasaya uyar gibi takip etmesinin beklendiğı (ya da buna zorlandığı, benimsemeye mecbur edildiğı) bir oluş erekselliğı arz eder. Bu devlet ve toplumlar arasında özellikle bir akılsızlık ve inanç, sadakat, ortodoksi ve dini erk kültürüne takılmış toplumlar mercek altındadır. Tam da bu noktada sekülerizmin normatif boyutları, Batı medeniyetinin üstünlüğü iddiasıyla birleşir, bu ikili, mütekaabilen birbirini meydana getirir ve tahkim eder.